

Türk ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetleri 6., 7., 8. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygı Düzeyleri ve Sürdürülebilir Çevreye Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması

Esra BENLİ ÖZDEMİR* ve Nazım KAŞOT**

* MEB, Ankara

** Yakın Doğu Üniversitesi, İrfan Günsel Araştırma Merkezi, YDÜ Çevre Eğitimi ve Yönetimi, Lefkoşa

Alındı: 27.02.2015 – Düzeltildi: 27.05.2015 - Kabul Edildi: 28.05.2015

Özet

Bu araştırmada; Türk ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetleri 6., 7., 8. Sınıf öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri ve sürdürülebilir çevreye yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi ve karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırma betimseldir ve bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Katılımcılar, 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılı bahar döneminde Türkiye'nin Ankara ve KKTC'nin Lefkoşa illerinde 6., 7., 8. Sınıflarda öğrenim görmekte olan 860 öğrenciden oluşmaktadır. Veriler SPSS programı ile t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve korelasyon analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerden elde edilen bulgulara dayalı olarak; TC öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri, sınıf seviyesi ve ailenin aylık gelirin'e göre anlamlı bir farklılık gösterirken; cinsiyet, yaş, anne ve baba özel durumu, anne ve baba öğrenim durumu, anne ve baba mesleği, çevreci kuruluşa üyeliğe göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Buna karşılık TC öğrencilerinin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri, sadece cinsiyete göre kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir. KKTC öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri, sınıf seviyesi ve yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterirken; cinsiyet, anne ve baba özel durumu, anne ve baba öğrenim durumu, anne ve baba mesleği, ailenin aylık geliri, çevreci kuruluşa üyeliğe göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Buna karşılık KKTC öğrencilerinin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri, sınıf seviyesi, yaş ve baba mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Sonuç olarak; TC ve KKTC öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri KKTC öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık gösterirken; sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri TC öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Anahtar Kelimeler; Benlik saygı düzeyi, sürdürülebilir çevreye yönelik tutum.

* Sorumlu Yazar: E-posta: esrabeni86@hotmail.com

ISSN: 2148-2160, ©2015

Bu çalışmanın bir kısmı Uluslararası Eğitim Planlaması Derneği'nin 15-18 Ekim tarihleri arasında Girne Acapulco Hotel'de "Educational Planning Reforms in Developing Countries in the 21st Century" temalı başlığıyla gerçekleşen 44. toplantısında bir bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Kişiliğin önemli bir unsuru benliktir. “Benlik saygısı” bireyi ve beraberinde toplumu etkileyen önemli bir faktördür. Bu faktörü Coopersmith (1967), kişiliğin önemli bir boyutu ve olumlu bir kişilik özelliği olarak kabul ederken, bireyin kendini yetenekli, önemli, başarılı ve değerli olarak algılama derecesi olarak tanımlamaktadır.

Benlik saygısı yüksek olan insanların kendi kapasiteleri ile ilgili beklentileri de yüksektir. Kendileri hakkındaki bu olumlu tutumlarından ve elde ettikleri başarılı sonuçlardan dolayı kendi görüşlerini kabul ederler, buna inanırlar ve böylece hem davranışlarına hem de ulaştıkları sonuçlara güvenirlere (Tufan ve Yıldız 1993). Yüksek benlik saygısına sahip kişiler “Ben matematikte iyiyim, güzel görünümlüyüm, arkadaşlarım beni severler” şeklinde olumlu değerlendirmede bulunurlar. Düşük benlik saygısına sahip kişiler ise tam tersine değerlendirmelerde bulunurlar. Kişinin benlik saygısı çevreden (ebeveyn, akran, okul, öğretmen) olumlu ya da olumsuz olarak etkilenmektedir. Bu da benliğin güçlenmesinde etkili olmaktadır (Novak ve Peleaz 2004).

Düşük benlik saygısı olan çocukların çoğu, hayattaki başarıların büyük bir bölümünü kendi kontrollerinin dışındaki diğer etkenlere dayandırır, bu nedenle kendilerine olan güvenlerini ve gelecekte başarılı olma şanslarını azaltırlar. Bir hata yaptıklarında veya başarısızlığa maruz kaldıklarında, bunu kendileri dışındaki nedenlere dayandırarak açıklarlar. “Kötü bir gün geçirdim” veya “Öğretmen benden hoşlanmıyor” “Öğretmenim ayrımcılık yapar”. Bu onların yeni ve daha başarılı stratejiler geliştirmelerine, yardıma başvurmalarını daha da zorlaştırır (Yavuzer, 2003: 19).

Yüksek benlik saygısı olan çocukların çoğu ise, başarılarını büyük ölçüde kendi emeği ve becerisi olarak görür. Kendi kontrol duygusunu hisseder ve başarısızlığa uğradığında daha iyisini yapmak için motive olur. Değişiklikler yapmaya ve daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyduğunun farkına vararak, hatalarını kabul eder ve başkalarını suçlamaktan kaçınır (Yavuzer, 2003: 21).

Araştırmada, katılımcıların benlik saygı düzeyleri ile sürdürülebilir çevreye yönelik tutumlarının belirlenmesi ve aralarında ilişki aranması; öğrencilerin değişkenler açısından sahip oldukları düzeyi belirlemek ve benlik saygısı yüksek olan bireylerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutumlarının da yüksek olması beklentisidir.

“Sürdürülebilirlik” kavramı tarihsel çerçevede ilk kez, 1987 yılında Dünya Çevre Kalkınma Komisyonu tarafından yayımlanan “Ortak Geleceğimiz” adlı raporda dönemin Norveç Başbakanı Gro Harlem Brundtland tarafından kullanılmıştır. Brundtland Raporu olarak da anılan bu metinde sürdürülebilir kalkınmadan bahsedilmiş ve “bugünün ihtiyaçlarını gelecek nesillerin de kendi ihtiyaçlarını karşılamalarında ödün vermeden karşılamak” tanımı yapılmıştır (Aksu, 2011). Brundtland Raporu’nda sürdürülebilir kalkınmanın temel amaç ve hedefleri yedi madde olarak sıralanmıştır:

1. Büyüme yi canlandırmak,
2. Büyümenin kalitesini değiştirmek,
3. İş bulma, yiyecek, enerji, su ve sağlık konularındaki temel ihtiyaçları karşılamak,
4. Sürdürülebilir bir nüfus düzeyini garanti altına almak,
5. Kaynak tabanını korumak ve zenginleştirmek,
6. Teknolojiyi yeniden yönlendirmek ve riski yönetmek,
7. Karar verme sürecinde çevre ve ekonomiyi birleştirmek.

Bu genel hedefler açısından raporun çevresel boyutları irdelendiğinde, “*su kaynakları ile tarım arazilerinin kullanımında verimliliğe önem verilmesi, verimin artırılması amacıyla teknolojilerin geliştirilmesi, biyoçeşitliliğin korunması, doğal kaynakların korunması, sulama tekniklerinin daha dikkatli kullanılması, yüksek verimli tarım arazilerinin tarım dışı aktivitelerde kullanımının önlenmesi, dağ yamaçlarındaki steplerde bulunan tarım arazilerinin genişletilmesinin engellenmesi, ormanların ve sulak alanların yok edilmesinin durdurulması veya minumuma indirilmesi*” başlıkları dikkat çekmektedir (Yaylalı, 2009).

Gelecek nesillerin sağlıklı bir çevrede yaşayabilmeleri ve bunu sonraki nesillere aktarabilmeleri ancak etkili bir çevre eğitimi ile mümkün olacaktır. Bu nedenle çevre eğitimi kapsamında öğrencilere çevre sorunlarının önlenmesinde zemin hazırlayacak sürdürülebilirlik kavramının ve bu bağlamda sürdürülebilir çevre kavramının ne olduğunun öğretilmesi gerekmektedir (Özdemir ve Arık, 2013).

UNESCO’nun 2005 yılında yayınlanan “Sürdürülebilirlik Açısından Öğretmen Eğitimi Yeniden Planlama Önerileri ve Rehberi raporunda; Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitimde önceliğin kuru kuruya bilgi aktarmaktan öte eğitimin, tutum, değer ve anlayış geliştirebilecek şekilde yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Tanrıverdi (2009) Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim’in, Sürdürülebilir Çevre Eğitimi’yle doğrudan ilişkili olduğunu ve bu bağlamda verilecek çevre eğitimin bireylerde; tutum, değer, anlayış ve beceri geliştirmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Tutum; bir kimsenin, konu olan herhangi bir nesneye, bir duruma veya herhangi bir olaya karşı hissettikleri olumlu ya da olumsuz tavırlarıdır (Özgen, 2012). Bu noktadan yola çıkarak sürdürülebilir çevreye yönelik tutumların belirlenmesi sonrasında alınabilecek tedbirlere dayanak sağlayacaktır.

Yapılan araştırmalarda bireyin benlik algısının mutluluğun ve davranışın odağı olduğu vurgulanmaktadır. Dünyamızın ve çevremizin gelecek nesillere bırakılması ve yaşanabilir bir halde tutulması ancak benlik saygısı yüksek bireylerde beklenen sürdürülebilir çevreye yönelik olumlu tutum ile mümkündür (Özdemir ve Arık, 2013).

Araştırma Amacı

Bu araştırmada; Türk ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetleri 6., 7., 8. Sınıf öğrencilerinin benlik saygı ve sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi ve benlik saygı düzeyleri ile sürdürülebilir çevreye yönelik tutumlarının karşılaştırılması amaçlanmıştır. Alanyazın incelendiğinde Türk ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetleri öğrencilerinin benlik saygı ve sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeylerinin araştırılmasının, bu alanda var olan eksikliği dolduracağı düşünülmektedir.

Araştırma Problemi

TC ve KKTC 6., 7., 8. Sınıf öğrencilerinin benlik saygı ve sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri arasında bazı değişkenler açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Belirtilen problem cümlesi kapsamında aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

A. Türkiye Cumhuriyeti 6., 7., 8. Sınıf öğrencilerinin;

- Benlik saygı düzeyleri arasında bazı değişkenlere* göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Sürdürülebilir çevreye yönelik tutumları arasında bazı değişkenlere* göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Benlik saygı düzeyleri ile sürdürülebilir çevreye yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

B. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti 6., 7., 8. Sınıf öğrencilerinin;

- Benlik saygı düzeyleri arasında bazı değişkenlere* göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Sürdürülebilir çevreye yönelik tutumları arasında bazı değişkenlere* göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Benlik saygı düzeyleri ile sürdürülebilir çevreye yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

C. Türk ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetleri 6., 7., 8. Sınıf öğrencilerinin;

- Benlik saygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Sürdürülebilir çevreye yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

* Cinsiyet, Sınıf Seviyesi, Yaş, Anne ve Baba Özel Durumu, Anne ve Baba Öğrenim Durumu, Anne ve Baba Mesleği, Ailenin Aylık Geliri, Çevreci Kuruluş Üyelik.

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları ile toplanan verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve tekniklere yer verilmiştir.

Araştırma betimseldir ve bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelindeki araştırmalar; olayların, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların “ne” olduğunu açıklamaya yönelik araştırmalardır (Kaptan, 1998: 59). Ayrıca tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2002: 77). Bu nedenle, bu tip araştırmalar ortamın doğasını hiçbir konu dışı değişkenden etkilenmeksizin anlamada temel bir yöntem olarak kabul edilmektedir (Knupfer & McLellan, 1996).

Araştırma Grubu

Araştırmanın katılımcıları, 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılı bahar döneminde Türkiye'nin Ankara ve KKTC'nin Lefkoşa illerinde öğrenim görmekte olan 6., 7., 8. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Katılımcılara ait demografik özellikler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular

	TC					KKTC					TC ve KKTC	
	Kız		Erkek		Toplam	Kız		Erkek		Toplam	Toplam	
	n	%	n	%		n	%	n	%		n	%
6. Sınıf	52	52	48	48	100	83	53.2	73	46.8	156	256	29.8
7. Sınıf	78	49.7	79	50.3	157	93	54.7	77	45.3	170	327	38.0
8. Sınıf	77	57.9	56	42.1	133	79	54.9	65	45.1	144	277	32.2
Toplam	207	53.0	183	47.0	390	255	54.3	215	45.7	470	860	100

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmanın katılımcıları % 29.8'i 6. Sınıf, % 38.0'ı 7. Sınıf, % 32.2'si 8. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Ortaokul Öğrencilerinin ...

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, "Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği" ve "Sürdürülebilir Çevreye Yönelik Tutum Ölçeği" veri toplama araçları olarak kullanılmıştır.

"Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği", öğrencilerin benlik saygı düzeylerini belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Ölçek, bireyin çeşitli alanlarda kendisi hakkındaki tutumunu değerlendirmesini sağlayan 25 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçek, Coopersmith (1986) tarafından geliştirilmiş ve Turan ve Tufan (1987) tarafından Türkçe'ye uyarlanarak geçerlik güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Turan ve Tufan birer yıl arayla yapmış oldukları çalışmalarda ölçeğin test-tekrar test güvenilirliğini 0.65 ve 0.76 olarak saptamışlardır. İlgili maddeden beklenen cevaplar 1 ve diğer cevaplar 0 puan şeklindedir. Bireyin benlik saygısı puanı en az 0, en fazla 25 dir.

"Sürdürülebilir Çevreye Yönelik Tutum Ölçeği", öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutumlarını ölçmek için kullanılmıştır. Bu ölçek, Afacan ve Demirci Güler (2011) tarafından geliştirilmiştir ve geçerlik güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçekte öncelikle 67 maddelik tutum ölçeğindeki her bir maddenin madde-toplam korelasyon değerine bakılmıştır. Madde toplam korelasyon değeri 0.40'tan küçük olan tutum maddeleri ölçekten çıkartılmıştır. Ölçeğin cronbach alpha güvenilirlik katsayısı 0.904 olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin oldukça güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir (Büyüköztürk, 2011). Ölçekteki ifadeler, 5li likert tipi 30 maddeden oluşmaktadır. İlgili maddeden beklenen cevaplar 5 puan, diğer cevaplar ise 4, 3, 2, 1 puan şeklinde puanlandırılmıştır. Bireyin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum puanı en az 30, en fazla 150 dir.

Verilerin Analizi

"Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği" ve "Sürdürülebilir Çevreye Yönelik Tutum Ölçeği"nin analizleri, SPSS programı ile ilgili istatistikî teknikler belirlenerek yapılmıştır. Araştırmada, bağımsız gruplar için t-testi, tek faktörlü varyans analizi (ANOVA) ile basit korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde; alt problemler çözümlenerek elde edilen bulgular, çeşitli istatistikî yöntemlerle tablolar halinde sunulmuş, araştırma bulguları yorumlanmıştır.

A. Türkiye Cumhuriyeti 6., 7., 8. Sınıf öğrencilerin;

- Benlik saygı düzeyleri arasında bazı değişkenlere* göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

TC öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri, sınıf seviyesi ve ailenin aylık gelirine göre anlamlı bir farklılık gösterirken; cinsiyet, yaş, anne ve baba özel durumu, anne ve baba öğrenim durumu, anne ve baba mesleği, çevreci kuruluşa üyeliğe göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Aşağıdaki tablolarda öğrencilerin benlik saygı düzeyleri açısından anlamlı farklılık olan değişkenlere ait analizlere yer verilmiştir:

- ✓ TC öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri arasında sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 2. Sınıf seviyesine göre öğrencilerin benlik saygı düzeyi ortalamalarına ilişkin betimsel analiz sonuçları

Grup	N	\bar{t}	S
6. Sınıf	100	40.81	4.01
7. Sınıf	157	41.30	4.31
8. Sınıf	133	39.97	4.38
Toplam	390	40.72	4.29

Tablo 2 incelendiğinde, benlik saygı düzeyi ortalamaları en yüksek 7. Sınıf öğrencileri ($\bar{t} = 41.30$) iken, en düşük 8. Sınıf öğrencileri ($\bar{t} = 39.97$) dir.

Tablo 3. Sınıf seviyesine göre öğrencilerin benlik saygı düzeyi ortalamalarına ilişkin ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	SS	df	MS	F	p
Gruplararası	128.33	2	64.16	3.52	.03
Gruplarıçi	7044.20	387	18.20		
Toplam	7172.53	389			

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin benlik saygı düzeyleri sınıf seviyelerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=3.52; p<.05).

Tablo 4. Benlik saygı düzeyleri ortalama puanlarının sınıf seviyelerine göre scheffe sonuçları

Grup	Grup	p
6. Sınıf	7. Sınıf	.66
	8. Sınıf	.33
7. Sınıf	6. Sınıf	.66
	8. Sınıf	.03
8. Sınıf	6. Sınıf	.33
	7. Sınıf	.03

Tablo 4 incelendiğinde, farkın kaynağını tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda, 7. Sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarının ($\bar{t}_{7.sınıf} = 41,30$), 8. Sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarından ($\bar{t}_{8.sınıf} = 39,97$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

- ✓ TC öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri arasında ailenin aylık gelirin'e göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 5. Ailenin aylık gelirin'e göre öğrencilerin benlik saygı düzeyi ortalamalarına ilişkin betimsel analiz sonuçları

Ailenin Aylık Geliri	N	\bar{t}	S
500 ve altı	32	38.41	4.61
500-1000	128	39.76	4.12
1000-1500	137	41.66	4.15
1500-2000	60	41.45	4.20
2000-2500	19	42.58	3.61
2500 ve üstü	14	39.93	4.00
Toplam	390	40.72	4.29

Tablo 5 incelendiğinde, ailenin aylık geliri en yüksek 2000-2500 ($\bar{t} = 42.58$) iken, en düşük 500 ve altı ($\bar{t} = 38.41$) dir.

Tablo 6. Ailenin aylık gelirin'e göre öğrencilerin benlik saygı düzeyi ortalamalarına ilişkin ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	SS	df	MS	F	p
Gruplararası	518.36	5	103.67	5.98	.00
Gruplarıçi	6654.17	384	17.32		
Toplam	7172.53	389			

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin benlik saygı düzeyleri ailenin aylık gelirin'e göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=5.98$; $p<.05$).

Tablo 7. Benlik saygı düzeyleri ortalama puanlarının sınıf seviyelerine göre scheffe sonuçları

Grup	Grup	p
500 ve altı	500-1000	.74
	1000-1500	.00
	1500-2000	.05
	2000-2500	.03
	2500 ve üstü	.93
500-1000	500 ve altı	.74
	1000-1500	.01
	1500-2000	.24
	2000-2500	.18
	2500 ve üstü	1.0
1000-1500	500 ve altı	.00
	500-1000	.01
	1500-2000	1.0
	2000-2500	.97
	2500 ve üstü	.81
2000-2500	500 ve altı	.03

Tablo 7 incelendiğinde, farkın kaynağını tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda, üst gelire sahip grupların ortalama puanları ($\bar{t}_{2000-2500} = 42.58$), alt gelire sahip grupların ortalama puanlarından ($\bar{t}_{500 \text{ ve altı}} = 38.41$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

- Sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri arasında bazı değişkenlere* göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

TC öğrencilerinin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri, sadece cinsiyete göre kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir. Aşağıdaki tablolarda öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri açısından anlamlı farklılık olan değişkenlere ait analizlere yer verilmiştir:

- ✓ TC öğrencilerinin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 8. Cinsiyete göre sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri ortalamaları t-testi sonuçları

Grup	N	\bar{t}	S	Sd	t	p
Kız	207	121.19	16.13	388	4.15	.00
Erkek	183	114.55	15.28			

Tablo 8 incelendiğinde, araştırmaya katılan kız ve erkek öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t_{388} = 4,15$, $p = .00 < 0.05$). Kız öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri ($\bar{t} = 121.19$), erkek öğrencilere göre ($\bar{t} = 114.55$) daha yüksektir. Bu bulgu ışığında, sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

- Benlik saygı düzeyleri ile sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Tablo 9. Benlik saygı düzeyleri ile sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri korelasyon analizi

	Benlik Saygı Düzeyi	Sürdürülebilir Çevreye Yönelik Tutum Düzeyi
r	1	.20
p	-	.00
N	390	390

Tablo 9 incelendiğinde, TC öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri ile sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı ($p = 0.00 < 0.01$) ve düşük düzeyde ($r = 0.20 < 0.30$) bir ilişki vardır.

B. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti 6., 7., 8. Sınıf öğrencilerinin;

- Benlik saygı düzeyleri arasında bazı değişkenlere* göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

KKTC öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri, sınıf seviyesi ve yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterirken; cinsiyet, anne ve baba özel durumu, anne ve baba öğrenim durumu, anne ve baba mesleği, ailenin aylık geliri, çevreci kuruluşa üyeliğe göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Buna karşın KKTC öğrencilerinin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri; sınıf seviyesi, yaş ve baba mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Aşağıdaki tablolarda öğrencilerin benlik saygı düzeyleri açısından anlamlı farklılık olan değişkenlere ait analizlere yer verilmiştir:

- ✓ *KKTC öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri arasında sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?*

Tablo 10. Sınıf seviyesine göre öğrencilerin benlik saygı düzeyi ortalamalarına ilişkin betimsel analiz sonuçları

Grup	N	\bar{t}	S
6. Sınıf	156	42.10	4.04
7. Sınıf	170	42.90	3.86
8. Sınıf	144	41.33	4.97
Toplam	470	42.15	4.33

Tablo 10 incelendiğinde, benlik saygı düzeyi ortalamaları en yüksek 7. Sınıf öğrencileri ($\bar{t} = 42.90$) iken, en düşük 8. Sınıf öğrencileri ($\bar{t} = 41.33$) dir.

Tablo 11. Sınıf seviyesine göre öğrencilerin benlik saygı düzeyi ortalamalarına ilişkin ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	SS	df	MS	F	p
Gruplararası	193.75	2	96.87	5.25	.00
Gruplarıçi	8602.51	467	18.42		
Toplam	8796.27	469			

Tablo 11 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin benlik saygı düzeyleri sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=5.25; p<.05).

Tablo 12. Benlik saygı düzeyleri ortalama puanlarının sınıf seviyelerine göre scheffe sonuçları

Grup	Grup	p
6. Sınıf	7. Sınıf	.24
	8. Sınıf	.30
7. Sınıf	6. Sınıf	.24
	8. Sınıf	.00
8. Sınıf	6. Sınıf	.30
	7. Sınıf	.00

Tablo 12 incelendiğinde, farkın kaynağını tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda, 7. Sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarının ($\bar{t}_{7.sınıf} = 42.90$), 8. Sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarından ($\bar{t}_{8.sınıf} = 41.33$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

✓ *KKTC öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri arasında yaşa göre anlamlı bir farklılık var mıdır?*

Tablo 13. Yaşa göre öğrencilerin benlik saygı düzeyi ortalamalarına ilişkin betimsel analiz sonuçları

Yaş	N	\bar{t}	S
11	15	41.53	4.88
12	145	42.03	4.13
13	187	42.87	3.73
14	120	41.18	5.13
15	3	44.67	4.16
Toplam	470	42.15	4.33

Tablo 13 incelendiğinde, benlik saygı düzeyi ortalamaları en yüksek 15 yaşındaki öğrenciler ($\bar{t} = 44.67$) iken, en düşük 14 yaş öğrencileri ($\bar{t} = 41.18$) dir.

Tablo 14. Yaşa göre öğrencilerin benlik saygı düzeyi ortalamalarına ilişkin ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	SS	df	MS	F	p
Gruplararası	236.16	4	59.04	3.20	.01
Gruplarıçi	8560.11	465	18.40		
Toplam	8796.27	469			

Tablo 14 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin benlik saygı düzeyleri yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=3.20$; $p<.05$).

Tablo 15. Benlik saygı düzeyleri ortalama puanlarının yaşa göre scheffe sonuçları

Grup	Grup	p
13	11	.85
	12	.54
	14	.02
	15	.97
14	11	.99
	12	.63
	13	.02
	15	.74

Tablo 15 incelendiğinde, yapılan Scheffe testi sonucunda, 13 yaşındaki öğrencilerin ortalama puanlarının ($\bar{t}_{13 \text{ yaş}} = 42.87$), 8. Sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarından ($\bar{t}_{14 \text{ yaş}} = 41.18$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

- Sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri arasında bazı değişkenlere* göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

KKTC öğrencilerinin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri; sınıf seviyesi, yaş ve baba mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Aşağıdaki tablolarda öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri açısından anlamlı farklılık olan değişkenlere ait analizlere yer verilmiştir:

- ✓ *KKTC öğrencilerinin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri arasında sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?*

Tablo 16. Sınıf seviyesine göre öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri ortalamalarına ilişkin betimsel analiz sonuçları

Grup	N	\bar{t}	S
6. Sınıf	156	111.21	17.95
7. Sınıf	170	113.57	14.56
8. Sınıf	144	107.39	16.02
Toplam	470	110.89	16.36

Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Ortaokul Öğrencilerinin ...

Tablo 16 incelendiğinde, sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyi ortalamaları en yüksek 7. Sınıf öğrencileri ($\bar{t} = 113.57$) iken, en düşük 8. Sınıf öğrencileri ($\bar{t} = 107.39$) dir.

Tablo 17. Sınıf seviyesine göre öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri ortalamalarına ilişkin ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	SS	df	MS	F	p
Gruplararası	30002.78	2	1501.39	5.72	.00
Gruplarıçi	122565.89	467	262.45		
Toplam	125568.68	469			

Tablo 17 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=5.72; p<.05).

Tablo 18. Sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri ortalama sınıf seviyesine göre scheffe sonuçları

Grup	Grup	p
6	7	.42
	8	.12
7	6	.42
	8	.00
8	6	.12
	7	.00

Tablo 18 incelendiğinde, farkın kaynağını tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda, 7. Sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarının ($\bar{t}_{7.sınıf} = 113.57$), 8. Sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarından ($\bar{t}_{8.sınıf} = 107.39$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

- ✓ *KKTC öğrencilerinin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri arasında yaşa göre anlamlı bir farklılık var mıdır?*

Tablo 19. Yaşa göre öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri ortalamalarına ilişkin betimsel analiz sonuçları

Yaş	N	\bar{t}	S
11	15	109.13	18.37
12	145	111.46	17.96
13	187	113.03	14.43
14	120	106.92	16.43
15	3	118.00	14.93
16	0	-	-
Toplam	470	110.89	16.36

Tablo 19 incelendiğinde, sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyi ortalamaları en yüksek 15 yaş öğrencileri ($\bar{t} = 118.00$) iken, en düşük 14 yaş öğrencileri ($\bar{t} = 106.92$) dir.

Tablo 20. Yaşa göre öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri ortalamalarına ilişkin ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	SS	df	MS	F	p
Gruplararası	2997.93	4	749.48	2.84	.02
Gruplarıçi	122570.74	465	263.59		
Toplam	125568,68	469			

Tablo 20 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=2.84$; $p<.05$).

Tablo 21. Sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri ortalama yaşa göre scheffe sonuçları

Grup	Grup	p
13 yaş	14 yaş	.03

Tablo 21 incelendiğinde, farkın kaynağını tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda, 13 yaşındaki öğrencilerin ortalama puanlarının ($\bar{t}_{13 \text{ yaş}} = 113,03$), 14 yaşındaki

Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Ortaokul Öğrencilerinin ...

öğrencilerin ortalama puanlarından ($\bar{t}_{14 \text{ yaş}} = 106,92$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

✓ *KKTC öğrencilerinin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri arasında baba mesleğine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?*

Tablo 22. Baba mesleğine göre öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri ortalamalarına ilişkin betimsel analiz sonuçları

Baba Mesleği	N	\bar{t}	S
Çalışmıyor	6	107.17	17.198
Serbest Meslek	130	110.22	14.644
İşçi	54	109.52	15.518
Memur	250	112.36	16.568
Emekli	4	98.25	8.732
Çiftçi	4	77.75	19.956
Esnaf/Tüccar	22	110.86	19.606
Toplam	470	110.89	16.363

Tablo 22 incelendiğinde, öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri ortalamaları en yüksek memur velilerin öğrencileri ($\bar{t} = 112.36$) iken, en düşük çiftçi velilerin öğrencileri ($\bar{t} = 77.75$) dir.

Tablo 23. Baba mesleğine göre öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri ortalamalarına ilişkin ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	SS	df	MS	F	p
Gruplararası	5817.86	6	969.64	3.74	.00
Gruplarıçi	119750.81	463	258.64		
Toplam	125568.68	469			

Tablo 23 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri baba mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=3.74$; $p<.05$).

Tablo 24. Sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri ortalama baba mesleğine göre scheffe sonuçları

Grup	Grup	p
Emekli	Çalışmıyor	.23
	Serbest Meslek	.01
	İşçi	.02
	Memur	.00
	Çiftçi	.77
	Esnaf/Tüccar	.02

Tablo 24 incelendiğinde, farkın kaynağını tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda, Emekli-Serbest meslek, Emekli-İşçi, Emekli-Memur, Emekli-Esnaf grupları için anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir. bu fark babası memur olan öğrencilerin lehinedir ($\bar{t}_{\text{Memur}}=112.36$).

2.3. Benlik saygı düzeyleri ile sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Tablo 25. Benlik saygı düzeyleri ile sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri korelasyon analizi

	Benlik Saygı Düzeyi	Sürdürülebilir Çevreye Yönelik Tutum Düzeyi
r	1	.17
p	-	.00
N	470	470

Tablo 25 incelendiğinde, KKTC öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri ile sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı ($p = 0.00 < 0.01$) ve düşük düzeyde ($r = 0.17 < 0.30$) bir ilişki vardır.

C. Türk ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetleri 6., 7., 8. Sınıf öğrencilerin;

- Benlik saygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 26. Benlik saygı düzeyleri ortalamaları t-testi sonuçları

Grup	N	\bar{t}	S	Sd	t	p
TC	390	40.72	4.29	858	-4.84	.00
KKTC	470	42.15	4.33			

Tablo 26 incelendiğinde, araştırmaya katılan TC ve KKTC 6., 7., 8. Sınıf öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri arasında KKTC öğrencileri lehine anlamlı farklılık görülmektedir ($t_{858} = -4.84$, $p = .00 < 0.05$). KKTC öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri ortalama puanları ($\bar{t} = 42.15$), TC öğrencilerine göre ($\bar{t} = 40.72$) daha yüksektir.

- Sürdürülebilir çevreye yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 27. Sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri ortalamaları t-testi sonuçları

Grup	N	\bar{t}	S	Sd	t	p
TC	390	118.08	16.06	858	6.46	.00
KKTC	470	110.89	16.36			

Tablo 27 incelendiğinde, araştırmaya katılan TC ve KKTC 6., 7., 8. Sınıf öğrencilerinin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri arasında TC öğrencileri lehine anlamlı farklılık görülmektedir ($t_{858} = 6.46$, $p = .00 < 0.05$). TC öğrencilerinin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri ortalama puanları ($\bar{t} = 118.08$), KKTC öğrencilerine göre ($\bar{t} = 110.89$) daha yüksektir.

Tartışma ve Sonuçlar

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına dayalı olarak ortaya konabilecek sonuçlar ve sonuçların ortaya çıkmasını etkileyen olası nedenler ile alan yazın açısından araştırmalara yer verilmiştir.

Araştırmada TC öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri; sınıf seviyesi ve ailenin aylık gelirine göre anlamlı bir farklılık gösterirken; cinsiyet, yaş, anne ve baba özel durumu, anne ve baba öğrenim durumu, anne ve baba mesleği, çevreci kuruluşa üyeliğe göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. KKTC öğrencilerinin ise benlik saygı düzeyleri, sınıf seviyesi ve

yaşa göre anlamı bir farklılık gösterirken; cinsiyet, anne ve baba özel durumu, anne ve baba öğrenim durumu, anne ve baba mesleği, ailenin aylık geliri, çevreci kuruluşa üyeliğe göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Alanyazın incelendiğinde Brack, Orr ve Ingersoll (1988) 6, 8, 10, 12. Sınıflarda okuyan öğrencilerin benlik saygısının yaşla değil de zekâyla ilişkisinin olduğunu ifade etmişleridir. Bunun yanı sıra kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha düşük benlik saygısı puanları elde ettikleri tespit edilmiştir. Çuhadaroğlu (1990) tarafından yapılan çalışmada ergen bireylerde benlik saygısını etkileyen faktörler araştırıldığında; annenin eğitim düzeyi arttıkça, çocuğun benlik düzeyinin de arttığı belirtilmiştir. Ayrıca tek çocukların benlik saygısı düzeyleri, kardeşi olanlara göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Mullis, Mullis ve Normandin (1992) tarafından yapılan çalışmada, 14-19 yaşlarında 270 bireyin benlik saygısı düzeylerini incelenmiştir. Araştırma sonucunda benlik saygısının yaşla birlikte arttığı bulunmuştur. Ortaokuldan liseye geçiş döneminin benlik saygısı açısından en kritik dönem olduğu ortaya çıkmıştır. Francis, Jones ve Wilcox'un (1997) farklı sosyo-ekonomik düzeylerden gelen 16 yaşındaki ergenlerle yaptığı araştırmada sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan bireylerin benlik saygı düzeylerinin de yüksek olduğu belirlenmiştir. Kılıç Duran'ın (2007) yaptığı araştırmada benlik saygısı ve cinsiyet arasında, kız öğrenciler lehine anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu çalışmada anne ve babanın çalışmama durumu ve ailenin ekonomik düzeyi ile benlik saygısı arasındaki ilişki karşılaştırıldığında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Göktaş (2008) yaptığı çalışmada, kız öğrencilerin akademik benlik saygısı düzeylerinin erkek öğrencilerin akademik benlik saygısı düzeylerinin arasında kız öğrenciler lehine anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur. Ceylan'ın (2009) ilköğretim 4. ve 5. Sınıflarla yaptığı çalışmasında da kız ve erkek öğrencilerin benlik kavramı puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Gentile ve arkadaşları (2009) tarafından yapılan bir çalışmada cinsiyet faktörünün benlik saygısının alt bölümleri üzerinde etkili olduğunu ve erkeklerin fiziksel görünüm ile ilgili benlik saygısı puanı kızlardan daha yüksek olduğunu, fakat kızların da davranış yönetimi ve ahlaki-etik benlik saygısında yüksek puana sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Hagger ve Stevenson (2009) tarafından yapılan bir diğer çalışmada, 11-12 yaşlarında kızların erkeklere oranla benlik saygısının fiziksel görünümü içeren alt bölümünde daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Santrock (2011), ise benlik saygısının yaş ile ilişkisine değinmiş ve yaşla birlikte benlik saygısının artmadığı, çocukluk döneminde yüksek olan benlik saygısının, ergenlik veya yetişkinlik döneminde düşebileceği görüşünü savunmuştur.

Araştırmada TC öğrencilerinin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri, sadece cinsiyete göre kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir. KKTC öğrencilerinin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri, sınıf seviyesi, yaş ve baba mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Alanyazın incelendiğinde, öğrencilerin çevre ile ilgili davranışları araştırıldığında çevre ile ilgili davranışlarının tutuma göre düşük olduğu görülmektedir. Armağan (2006) tarafından yapılan çalışmada, 7. ve 8. Sınıf öğrencilerin kirlilik, nedenleri, geri dönüşüm ve enerji kaynakları konularında yeterli bilgiye sahip olduğu görülürken; ozon tabakası, asit yağmurları ve alternatif enerji kaynakları ile ilgili konularda yeterli bilgiye sahip olmadıkları bulunmuştur. Açıkgoz (2007), 9. Sınıf öğrencilerinin heyelan,

Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Ortaokul Öğrencilerinin ...

toprak kayması ve erozyon konularında tam bir anlama düzeyine sahip olmadıkları ve bilimsel olmayan bilgilere sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Kasapoğlu ve Turan (2008), 8. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik genel tutumlarının oldukça yüksek, davranışlarının ise tutuma göre düşük olduğunu bulmuştur. Atasoy ve Ertürk (2008), 6., 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin çevre bilgi ve tutumlarının yeterli düzeyde olmadığını belirtmişlerdir. 6., 7. ve 8. Sınıfların çevreye yönelik tutumlarının incelendiği bir diğer çalışma Şahin ve Erkal (2010) tarafından yapılmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda öğrencilerin tutumlarının olumlu olduğu ve öğrencilerin tutumlarının, okul, sınıf, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu ve aylık gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmada TC ve KKTC öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri KKTC öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık gösterirken; sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri TC öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir. Alan yazında benzer iki çalışmada farklı örneklemeler üzerinde yapıldığı görülmektedir. Birinci çalışmada akademik personelin, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının benlik saygı düzeylerinin ve sürdürülebilir çevreye yönelik tutumları incelenmiştir (Benli ve Arık, 2012). Katılımcıların sürdürülebilir çevreye yönelik tutumları; kadın ve yüksek lisans mezunu bireylerin lehine anlamlı düzeyde farklılaşırken; öğretmen adayı, öğretmen ve akademik personelin tutumları benzer düzeydedir. Bireylerin sahip oldukları meslekler tutumlarını etkilememiştir. Katılımcıların benlik saygı düzeyleri; cinsiyete göre bir farklılık göstermezken, doktora eğitimi almış bireylerin benlik saygı düzeylerinin daha yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin ve akademisyenlerin, öğretmen adaylarına göre benlik düzeylerinin yine yüksek olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra öğretmenler ile akademisyenlerin benlik saygı düzeyleri yakın seviyededir. Öğretmen adayı, öğretmen ve akademik personelin sürdürülebilir çevreye yönelik tutumları ile benlik saygı düzeyleri arasında anlamlı fakat düşük düzeyde bir ilişki görülmüştür. İkinci çalışmada ise TC ortaokul 5., 6., 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin benlik saygı düzeylerinin ve sürdürülebilir çevreye yönelik tutumları incelenmiştir (Özdemir Benli ve Arık, 2013). Öğrencilerin benlik saygı düzeyleri ve sürdürülebilir çevreye yönelik tutumları, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık oluşturmazken, sınıf seviyelerine göre 8. Sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir. Öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutumları ile benlik saygı düzeyleri arasında anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki vardır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar bu çalışma ile benzerlik göstermektedir.

Öneriler

Sürdürülebilir çevreye yönelik tutumları ile benlik saygı düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlı düzeyde olduğu göz önüne alınacak olursa, bireylerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutumları ve sahip oldukları benlik saygı düzeylerinin geliştirilmesi önemlidir.

Bu araştırmada Türk ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetleri 6., 7., 8. Sınıf öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri ve sürdürülebilir çevreye yönelik tutumlarının bazı değişkenler

açısından incelenerek karşılaştırılmıştır. Başka bir çalışmada, ilköğretim birinci kademe ile ortaöğretim kademelerinde ya da yükseköğretimde yer alan öğrencilerle çalışılabilir. Araştırmada, benlik saygı düzeyleri ve sürdürülebilir çevreye yönelik tutumlarının arasındaki ilişki belirlenmiştir. İleride yapılacak olan bir araştırmada motivasyon, özyeterlik gibi duyuşsal özellikler ya da üst düzey düşünme becerileri yada psikomotor beceriler ile ilişkilerine bakılabilir.

Kaynaklar

- Açıkgöz, A. (2007). *Ortaöğretim 9.Sınıf Öğrencilerinin Heyelan, Erozyon ve Toprak Kayması Kavramlarını Anlama Düzeyleri ve Kavram Yanılgıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Afacan, Ö. ve Demirci Güler, P. (2011). Sürdürülebilir Çevre Eğitimi Kapsamında Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, Antalya, Türkiye.
- Aksu, C. (2011). *Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre*. Aydın: Güney Ege Kalkınma Ajans.
- Armağan, Ö.F.(2006). *İlköğretim 7-8.Sınıf Öğrencilerinin Çevre Eğitimi ile İlgili Bilgi Düzeyleri (Kırıkkale il Merkezi Örnekleme)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Atasoy, E. ve Ertürk, H. (2008). İlköğretim Öğrencilerinin Çevresel Tutum ve Çevre Bilgisi Üzerine Bir Alan Araştırması. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 105-122.
- Benli, E. ve Arık, S. (2012). Akademik Personelin, Öğretmenlerin ve Öğretmen Adaylarının Benlik Saygı Düzeylerinin ve Sürdürülebilir Çevreye Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *1. Kıbrıs Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, Girne, KKTC*.
- Brack, C. J., Orr, D. P., and Ingersoll, G. (1988). Pubertal maturation and adolescent self-esteem. *Journal of Adolescent Health Care*, 9, 280–285.
- Büyüköztürk, S. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (12. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ceylan, R. (2009). Çocukların benlik kavramları ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 34 (361), 6–12.
- Coopersmith, S. (1967). *The Antecedents of Self-Esteem*. San Francisco: W. H. Freeman.
- Coopersmith, S. (1986). *Self-esteem inventories*. Palo Alto: California.
- Çuhadaroglu, F. (1990). Adolesanlarda öz değer duygusu ve çeşitli psikopatolojik durumlarla ilişkisi. *Düşünen Adam*, 3 (3), 71-75.
- Francis, L. J., Jones, S. H., and Wilcox, C. (1997). Religiosity and dimensions of psychological wellbeing among 16–19 year olds. *Journal of Christian Education*, 40(1), 15-20.
- Gentile, B., Grabe, S., Dolan-Pascoe, B., Twenge, J., Wells, B. ve Maitino, A. (2009). Gender differences in domain-specific self-esteem: A metaanalysis. *Review of General Psychology*, 13, 34-45.
- Göktas, M. (2008). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin akademik benlik saygısı düzeyleri ile ders başarıları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hagger, S.M. ve Stevenson, A. (2010). Social physique anxiety and physical self-esteem: gender and age Effects. *Psychology and Health*, 25, 89-110.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma Teknikleri*. Ankara: Tekişik Ofset.
- Karasar, N. (2002). *Araştırma Raporu Hazırlama ve İnceleme*. Ankara: Ankara Kitapları Müdürlüğü Basımevi.

Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Ortaokul Öğrencilerinin ...

- Kasapoğlu, A. ve Turan, F. (2008). Attitude-Behaviour Relationship in Environmental Education: A Case Study from Turkey. *International Journal of Environmental Studies*, 65(2), 219-231.
- Kılıç Duran, S. (2007). *9, 10, 11 yaşındaki çocukların zihinsel gelişim ve benlik saygısına ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Knupfer, N. and Mclellan, H. (1996). Descriptive Research Methodologies, Chapter 41 In Jonassen D. (Ed.). *Handbook of Research for Educational Communications and Technology*. New York: MacMillan.
- Mullis, A. K., Mullis, R. L. and Normandin, D. (1992). Cross-sectional and longitudinal comparisons of adolescent self-esteem. *Adolescence*, 27 (105), 51-61.
- Novak, G. ve Peleaz, M. (2004). *Child and adolescence development. A Behavioral systems approach*. California.
- Özdemir Benli, E. ve Arık, S. (2013). Ortaokul Öğrencilerinin Benlik Saygı Düzeylerinin ve Sürdürülebilir Çevreye Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 16(3), 641-655.
- Özgen, N. (2012). Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları: Türkiye Örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 403-422.
- Santrock, W.J. (2011). *Child development* (13th ed). New York.
- Şahin, H. ve Erkal, S. (2010). The Attitudes of Middle School Students towards the Environment. *Social Behavior and Personality*, 38(8), 1061-1072.
- Tanrıverdi, B. (2009). Sürdürülebilir Çevre Eğitimi Açısından İlköğretim Programlarının Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34 (151), 89-103.
- Tufan, B. ve Yıldız, S. (1993). *Geri dönüş sürecinde ikinci kuşak Almanya'dan dönen öğrencilerin benlik saygıları ve ruhsal belirtileri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Turan, N. ve Tufan, B. (1987). Coopersmith Benlik Saygısı Envanterinin Geçerlilik- Güvenilirlik Çalışması. 23. *Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi*, 816-817.
- Yavuzer, H. (2003). *Okul Çağı Çocuğu*. İstanbul:Remzi Kitabevi.
- Yaylalı, B. (2009). *Sürdürülebilir Kalkınma Sürecinde İklim Değişikliği, Diğer Çevre Sorunlarıyla Etkileşimi ve Türkiye Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.